

1. část

Ekologické daňové reformy (EDR) – Mikael Skou Andersen, NERI

Šest členských států Evropské unie zavedlo daňovou reformu, která přesouvá daňové břemeno ze zdanění práce k zdanění energie náročné na emise CO₂. Členské státy a rok implementace reformy jsou následující:

1. Švédsko (1990)
2. Dánsko (1993)
3. Nizozemsko (1996)
4. Finsko (1997)
5. Německo (1999)
6. Velká Británie (2001)

Tyto daňové reformy se skládají především z přesunu daně k energetickým daním a daním z pohonných hmot, ale i z restrukturalizace energetických daní tak, aby byly zohledněny jejich emise uhlíku. Ročně bylo takto v celé Evropě přesunuto na daňových příjmech cca 25 bilionů EUR. Zejména práce je následně zatížena nižším daňovým břemenem.

Zatímco některé studie docházejí k závěru, že došlo ke snížení emisí CO₂ (Clinch et al., 2006, Speck et. al., 2006, Enevoldsen, et. al., 2007), obavou stále zůstává zda jsou pozitivní také širší aspekty jako dopady na ekonomický růst, konkurenceschopnost, a zaměstnanost. Projekt COMETR se pomocí škály vědeckých metod a výzkumných technik zabývá náročným a citlivým tématem. COMETR přebírá v rámci svých výzkumů vysvětlení pojmu konkurenceschopnost z definic EU a OECD. Cílem projektu COMETR je poskytnout ex-post pohled na dopady ekologických daňových reform (EDR) na konkurenceschopnost, a to zejména u energeticky náročných průmyslových sektorů.

Filozofický kontext, který stojí v pozadí EDR, položil již bývalý předseda Komise Jacques Delors v „Bílé knize růstu a konkurenceschopnosti“. Zde doporučuje zdanit „negativní statky“ namísto „pozitivních statků“ tak, aby bylo dosaženo dvojí dividendy. Zatímco první dividend (zlepšené životní prostředí) je dlouhodobější povahy, druhá krátkodobější dividend je potenciálním výsledkem přesunu daně z práce na znečištění. Tato druhá dividend podle Delorovy filozofie lepší společenský blahobyt prostřednictvím zvýšené zaměstnanosti. K tomuto zvýšení dojde v důsledku změn v poměru nákladů na práci a fosilní paliva.

Delorovy myšlenky však byly silně napadány v ekonomické i daňové literatuře. Goulder (1995) tvrdí, že dvojí dividend nemůže být garantována ve všech případech, protože závisí na specifických distorzních vlastnostech daní, které jsou nahrazovány zdaněním energií. Bovenberg a de Mooij (1994) dále varují, že energetické daně způsobí nežádoucí inflační efekty, protože spotřebitelé dražší energie budou požadovat navýšení svých platů.

Zastánci EDR však argumentují **recyklací příjmů**, kdy zvýšené příjmy z energetických daní jsou použity k tomu, aby mohlo být sníženo například sociální pojištění hrazené zaměstnavateli. V důsledku toho k inflačním tlakům nedochází. A právě tento přístup byl zvolen při EDR v EU.

Komplikace však může nastat u energeticky náročných podniků, protože kompenzace v podobě sníženého sociálního pojistného přesně neodpovídá zvýšeným energetickým nákladům. Tyto firmy mívají relativně malé množství zaměstnanců a spotřebovávají velké množství energií. Jejich citlivost poté závisí na míře, v jaké využívají paliva s vysokým obsahem uhlíku. V členských zemích jako jsou Švédsko, Finsko a Slovinsko těží energeticky náročná odvětví z dostupnosti energií získaných z jaderných a vodních elektráren, čímž se stávají méně citlivými na změny daní z obsahu uhlíku. Ve velké většině členských zemí byl i přesto zaveden složitý systém, který zmírňuje nebo dokonce vyrovnává daňové břemeno energeticky náročných odvětví. Výjimky ze zdanění a podobná opatření tvoří velmi složitou síť, která může vést nejen ke změně efektu energetických daní, ale i k narušení konkurenceschopnosti. Podle práva EU mohou takovéto výjimky představovat státní podporu a musí být schváleny orgány EU.

Změny relativních cen produktů, a zejména poté těch vyráběných energeticky náročnými odvětvími, které způsobuje EDR, a postup v debatě o dopadu na energeticky náročná odvětví vedl ke spekulacím, do jaké míry jsou schopna tato odvětví redukovat svou energetickou spotřebu a do jaké míry mohou substituovat svá paliva palivy, která způsobují méně emisí uhlíku. Zatímco představitelé energeticky náročných odvětví tvrdí, že v rámci své výroby minimalizovali použití fosilních paliv na efektivní úroveň, zastánci EDR tvrdí, že stále může docházet k energeticky úsporným opatřením, a to zejména v reakci na energetické zdanění. (např. DeCanio 1998, Porter a van der Linde, 1995).

Porterova hypotéza (Porter, 1991) zdůrazňuje, že tlak na inovace, který energetické zdanění vytváří, zlepšuje konkurenceschopnost pokud ne na úrovni jedné firmy tak zcela určitě u větší části ekonomiky. Pokud si některá z firem nemůže dovolit změnu ve složení paliv, změněné relativní náklady povedou k vytvoření prostoru pro takové výrobce, kteří jsou více inovativní. Celková konkurenceschopnost se tak zlepšuje.

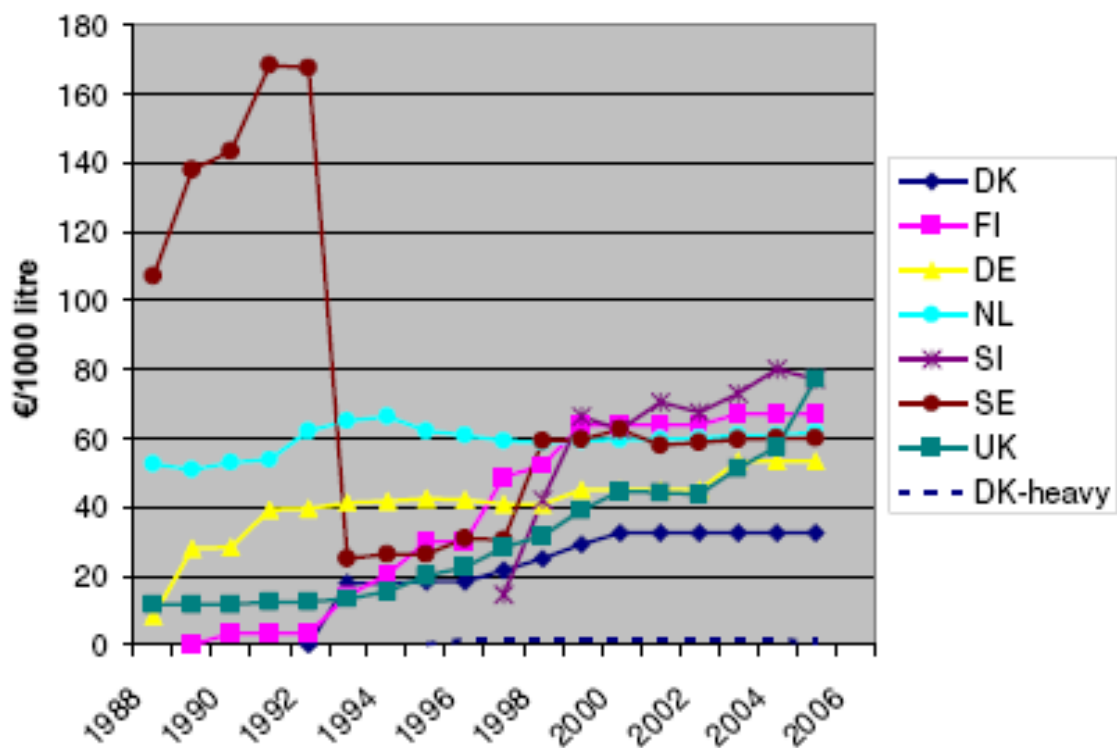
Zda povede zavedení energetických daní skutečně ke snaze inovovat nebo zda budou firmy přesouvat svou produkci do jiných lokalit, tj. zemí bez EDR však stále zůstává kontroverzním a nezodpovězeným tématem. Právě otázka relokace produkce vede růstu významu opatření jako jsou „**hraniční kompenzace**“ (**Border Tax Adjustments**)

Smyslem projektu COMETR bylo analyzovat pomocí mnoha přístupů a výzkumných technik dopady EDR na konkurenceschopnost. Základem bylo u skupiny energeticky náročných odvětví vytvoření unikátní databáze sektorově specifických cen a daní. Při analýze dopadů poté byly v podstatě použity čtyři přístupy:

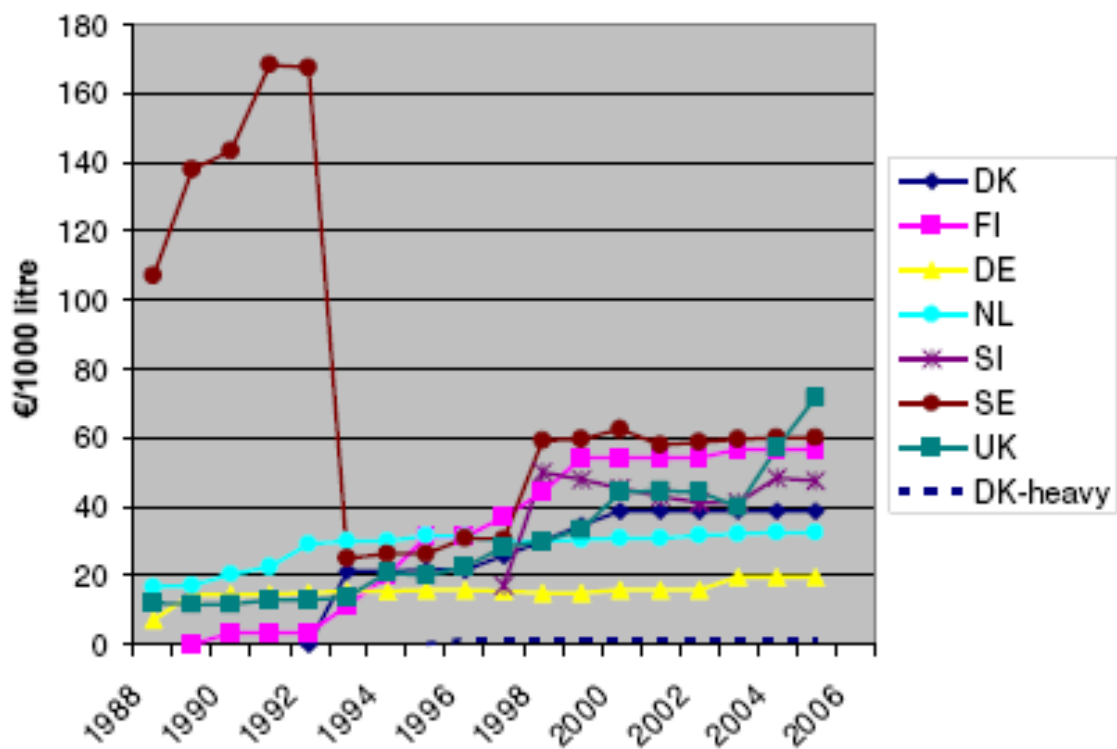
- Indikátory změny jednotkových energetických nákladů jako důsledku EDR
- Podrobná analýza změn nákladů na energii v relaci na změnu v konkurenceschopnosti
- Makroekonomické modelování z ex-post pohledu pomocí ekonometrického modelu E3ME
- Případové studie a interview s dotčenými sektory

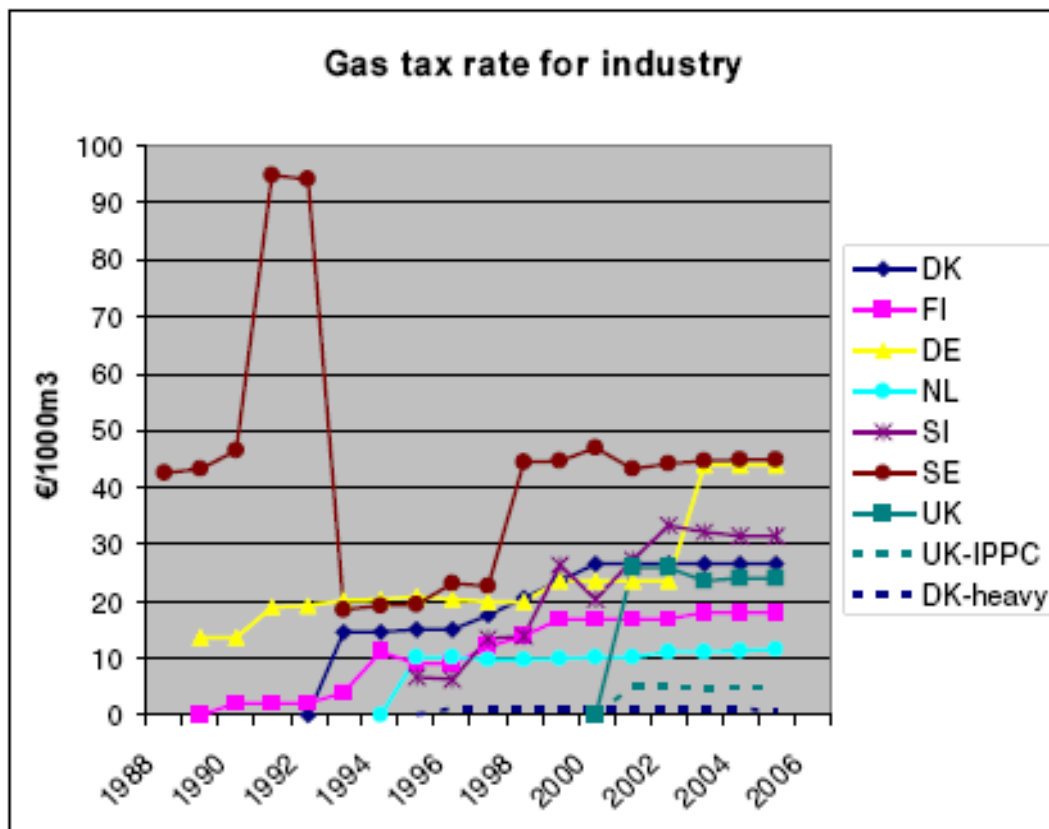
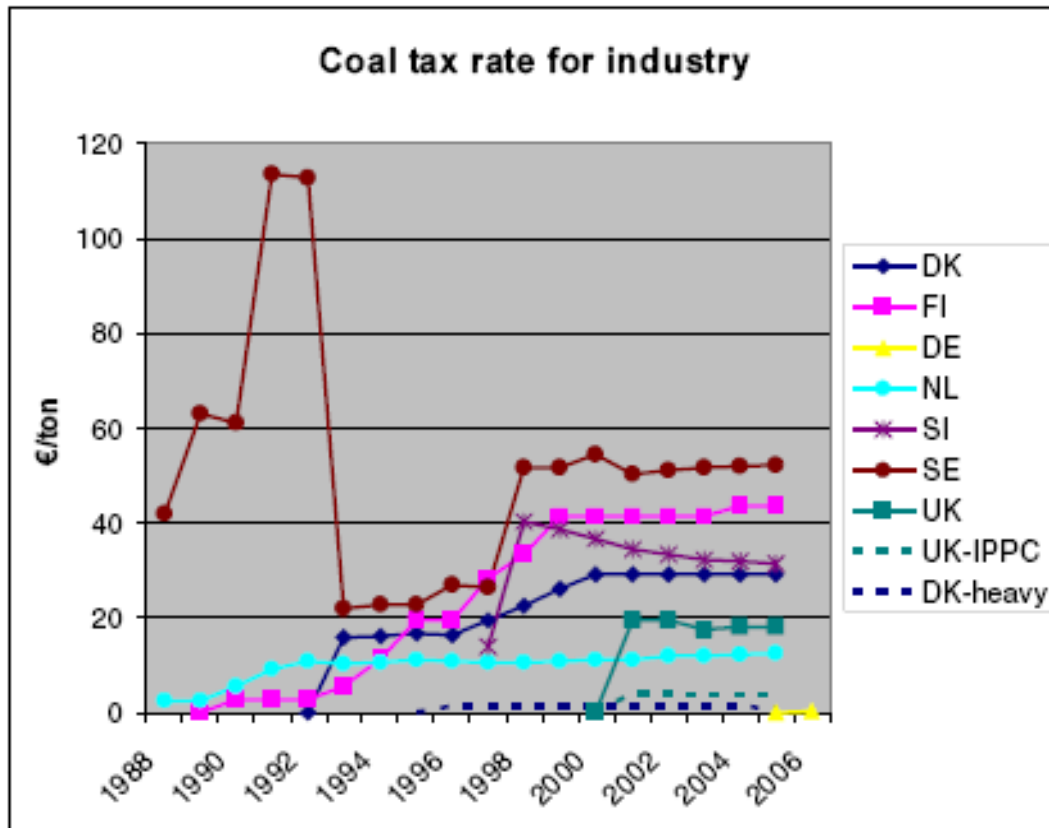
Následující grafy zobrazují celkový přehled časových řad daňových sazeb sektorů (v běžných cenách) a také jednotkových nákladů na energii, které byly vytvořeny v rámci projektu.

Light fuel oil tax rate for industry

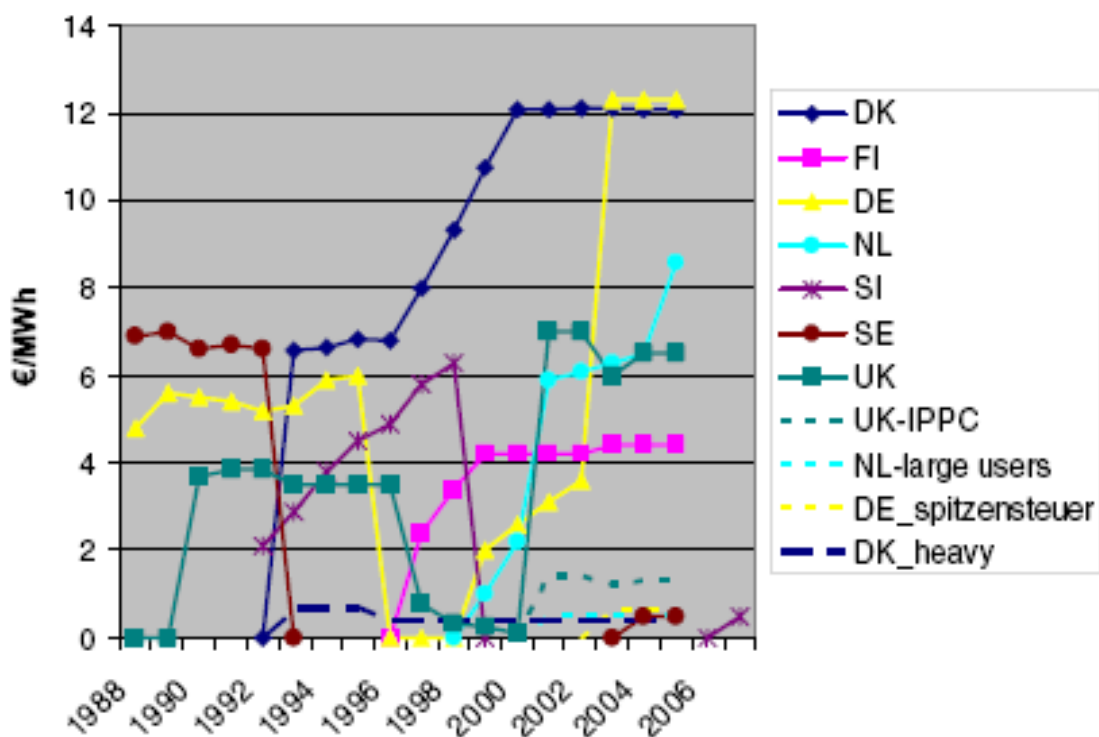

Heavy fuel oil tax rate for industry

Electricity tax rate for industrial end users

Slovenia

